

MÅNEDSRAPPORT FOR ØKONOMISKE OG FINANSIELLE SAKER I EU

Mai – juni

Sammendrag:

- *Aktiviteten i økonomien har tatt seg opp siden midten av 2009. BNP-veksten var noe dempet på 0,2 pst. både i euroområdet og EU27 i løpet av 1. kvartal 2010. Indikatorer og statistikk tyder imidlertid på at aktiviteten har tiltatt utover våren.*
- *Arbeidsledigheten i euroområdet var på 10,1 pst. i april.*
- *Tolv månedersveksten i konsumprisene var i mai på 1,6 pst. i euroområdet opp fra 1,5 pst. i april. Økningen skyldes i hovedsak økte energipriser.*
- *Staben i Eurosystemet anslår BNP-veksten til mellom 0,7 pst. og 1,3 pst. i 2010 og mellom 0,2 pst. og 2,2 pst. i 2011. Sammenlignet med anslagene fra ESB i mars er anslaget for 2010 justert noe opp på bakgrunn av sterkere aktivitet internasjonalt, mens anslaget for 2011 er noe nedjustert på bakgrunn av svakere etterspørsel i området.*
- *Både mai og juni har vært preget av uro rundt gjeldssituasjonen i EU og særlig i euroområdet. Etter en særlig turbulent uke ble EUs finansministere 10. mai enige om to ulike garantimekanismer som vil kunne utløse finansiering til euroland med betalingsproblemer. Ordningene har en total ramme på 440 mrd. euro, men tilgang til midlene forutsetter at mottakerlandet inngår en avtale med IMF og EU som inkluderer strenge krav til økonomisk politikk.*
- *ESB sendte parallelt med kunngjøringen om stabiliseringsmekanismene ut en pressemelding om at de vil kjøpe statsobligasjoner i "dysfunksjonelle markeder". Kjøpene skal imidlertid steriliseres ved at likviditeten trekkes inn i egne operasjoner. Banken utvidet samtidig flere av likviditetstiltakene sine. Tidligere har banken besluttet at de på ubestemt tid vil akseptere greske statsobligasjoner som sikkerhet for tilgang til likviditetsoperasjonen uavhengig av kredittgradering. Den viktigste signalrenten er holdt uendret på 1 pst.*
- *Estland vil etter planen innføre euro fra 1.1.2011, og blir da euroområdets 17. medlem.*
- *Hovedsaken på Ecofin 8. juni og, toppmøtet (Det europeiske råd) 17. juni, var endringer for å styrke finansiell disiplin og det økonomiske samarbeidet innad i EU og særlig euroområdet. Det er ikke enighet om omfattende endringer. Det er sannsynlig at man får en vurdering av nasjonale budsjett på et tidligere tidspunkt og en styrket overvåking av landenes ulike konkurranseutvikling. Det er likevel lite sannsynlig at man klarer å få enighet om strengere sanksjoner i særlig grad, blant annet fordi dette vil kreve endringer i traktaten.*
- *Eurostat vil bli gitt utvidede fullmakter til å revidere nasjonale budsjettall. Kommisjonens opprinnelige forslag er imidlertid noe nedtonet i Ecofins kompromiss.*
- *Toppmøtet 17. juni besluttet å publisere resultatene fra den kommende stresstesten av de 25 største bankene i EU. Det er imidlertid usikkert hvilke scenarier man vil legge til grunn og hvordan man vil behandle posisjoner i europeiske statsobligasjoner.*
- *Kommisjonen har foreslått at alle medlemsland skal etablere nasjonale fond for ordnet avvikling av banker. Fondene skal finansieres gjennom avgifter på bankenes verdier. Forslaget fikk i hovedsak oppslutning på toppmøtet 17. juni. Tyskland, Storbritannia og*

Frankrike har alle besluttet å innføre en avgift på bankenes balanse, men midlene som hentes inn vil, i motsetning til for eksempel Sverige, ikke nødvendigvis gå inn i et fond.

- *DER besluttet 17. juni å åpne medlemskapsforhandlinger med Island. ESA sendte i juni ut åpningsbrev til Island om betaling av minimumskompensasjon, 20 000 euro per innskyter, til britiske og nederlandske kunder som tapte penger på konto i islandske banker under finanskrisen.*

1. STATISTIKK OG ANSLAG

Løpende statistikk

BNP vokste med 0,2 pst. både i euroområdet og EU27 i løpet av 1. kvartal 2010, sammenlignet med foregående kvartal. I 4. kvartal 2009 vokste BNP med henholdsvis 0,1 pst. og 0,2 pst. i euroområdet og EU27. Sammenlignet med 1. kvartal 2009 økte BNP med 0,6 pst. i euroområdet og 0,5 pst. i EU27 (sesongjustert).

I 1. kvartal 2010 falt husholdningenes konsum med 0,1 pst. i euroområdet og med 0,2 pst. i EU27. Investeringer falt med 1,1 pst. i euroområdet og 1,2 pst. i EU27. Eksporten økte med 2,5 pst. fra euroområdet og med 2,3 pst. i EU27. Importen økte med 4 pst. i euroområdet og 3,4 pst. i EU27. Veksten i BNP reflekterer også positive lagerendringer på 0,8 pst.

Tolvmåneders konsumprisvekst var i mai på 1,6 pst. i euroområdet og 2 pst. i EU27. Hovedkomponentene med høyest årlige vekstrater i mai var transport (5,5 pst.) og alkohol og tobakk (4,4 pst.). Komponentene med den høyeste månedlige veksten var rekreasjon og kultur, og alkohol og tobakk (begge 0,4 pst.).

Annual inflation (%) in May 2010 in ascending order

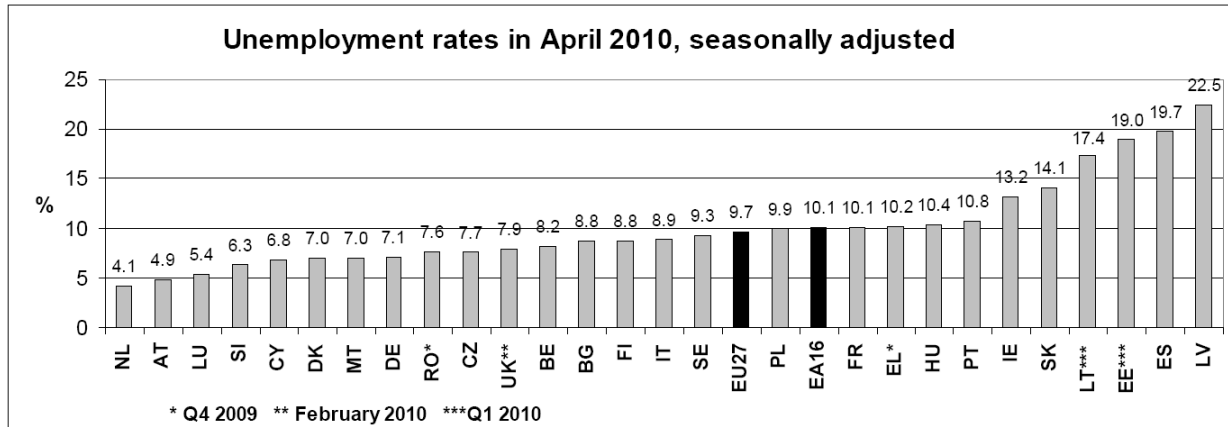
Euro area																
IE	NL	SK	PT	DE	FI	IT	Euro area	AT	ES	CY	MT	FR	SI	BE	LU	EL
-1.9	0.4p	0.7	1.1	1.2	1.4	1.6	1.6p	1.7p	1.8	1.8	1.8	1.9	2.4	2.5	3.1	5.3
EU Member States outside the euro area																
LV	LT	CZ	DK	SE	EU	PL	EE	BG	UK	RO	HU					
-2.4	0.5	1.0	1.9	1.9	2.0p	2.3	2.8	3.0	3.4	4.4	4.9					

Kilde: Eurostat

Arbeidsledigheten i euroområdet var 10,1 pst. i april, mot 10 pst. i mars og 9,2 pst. i april i fjor, det høyeste nivået siden juni 1998. I EU27 lå ledigheten uendret på 9,7 pst. sammenlignet med mars. Med unntak av Tyskland, hvor ledigheten gikk ned fra 7,6 pst. i april i fjor til 7,1 pst. i april i år, har ledigheten økt i alle medlemslandene det siste året. I svært mange medlemsland har sysselsettingen blitt holdt oppe gjennom ulike arbeidstidsordninger. En stor del av korreksjon fra finanskrisen har kommet gjennom antall timer arbeidet per person heller enn ved masseoppsigelser. Det er imidlertid store forskjeller mellom land. De minste økningene er

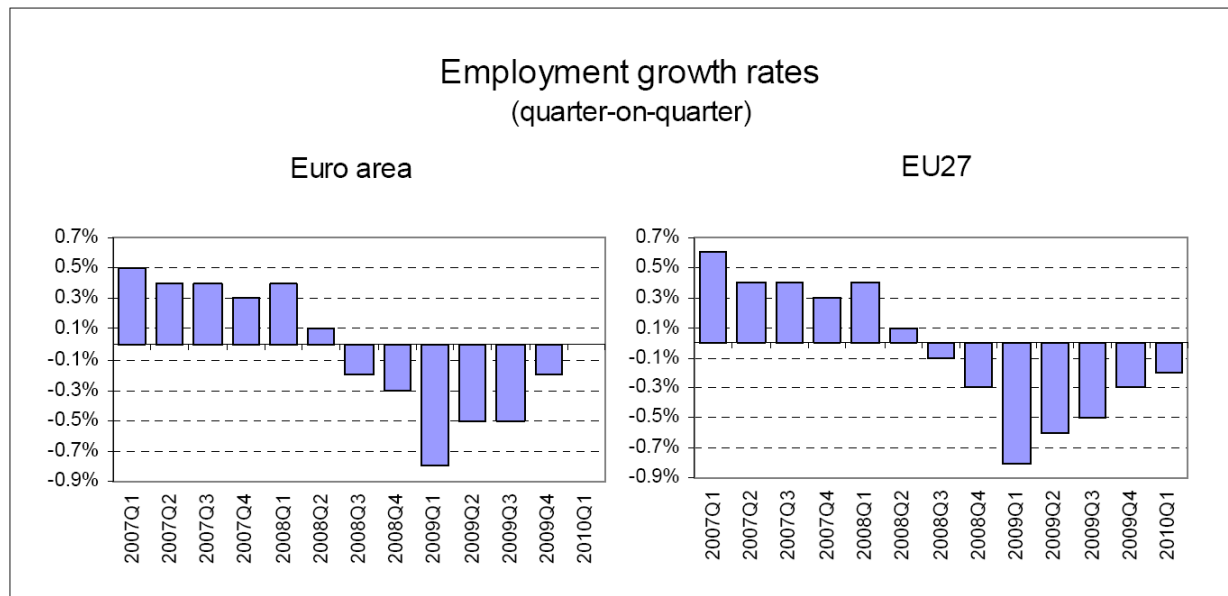
registrert i Luxembourg (5,3 til 5,4 pst.) og Malta (6,9 pst. til 7 pst.). Høyest var økningen i Estland (11 pst. til 19 pst.), Latvia (15,4 pst. til 22,5 pst.) og Litauen (11,2 pst. til 17,4 pst.).

For de under 25 var ledighetsraten 20 pst. i euroområdet og 20,6 pst. i EU27 i april. Den laveste ledigheten for de under 25 er registrert i Nederland, mens den er høyest i Latvia (44,5 pst.), Spania (40,3 pst.) og Estland (39,8 pst.).

Kilde: Eurostat

Syssettingen (sesongjustert) var stabil i euroområdet i første kvartal 2010 sammenlignet med foregående kvartal, mens sysselsettingen i EU27 falt med 0,2 pst. I fjerde kvartal 2009 falt sysselsettingen med 0,2 pst. i euroområdet og 0,3 pst. i EU27.

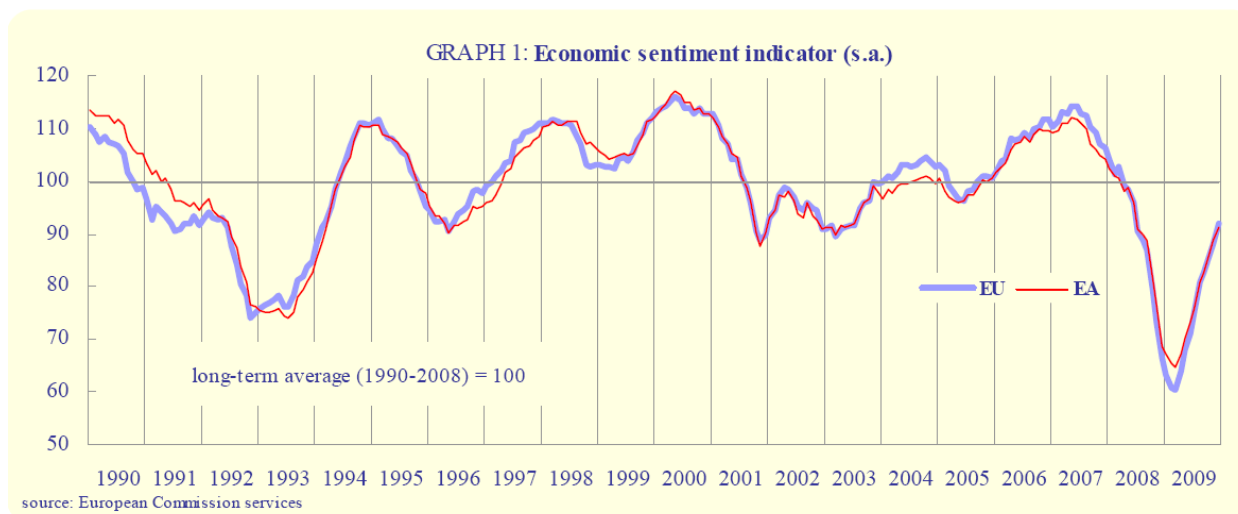
Kilde: Eurostat

Ordreinngangen til industrien i euroområdet økte med 5,9 pst. i mars, mot en vekst på 1,9 pst. i februar. Sammenlignet med mars 2009 var ordreinngangen 19,8 pst. høyere.

Detaljhandelen (volum) falt med 1,2 pst. i april i begge områder, mot en vekst på 0,5 pst. i mars. Sammenlignet med april 2009 var detaljhandelen 1,5 pst. lavere i euroområdet og 1,6 pst. lavere i EU27.

Stemningsindikatorer

Europakommisjonens stemningsindikatorer (ESI) for euroområdet falt fra 100,6 i april til 98,4 i mai, mens det var ventet marginal oppgang. I industrisektoren var det økt optimisme, men verdiene falt for alle andre næringer. Stemningsindikatoren for konsumentene falt markert. Konsumentene var bekymret for de generelle økonomiske utsiktene, til tross for at deres vurderinger av arbeidsmarkedet viste fortsatte forbedringer. I euroområdet ble de største fallene registrert i Sør-Europa.

PMI i euroområdet endte på 55,8 i mai, ned fra 57,6 i april, noe som indikerer fortsatt positiv vekst i produksjon og ordreinngang, men i et noe lavere tempo enn tidligere.

Anslag

Staben i eurosystemet la i juni fram nye økonomisk analyser.

	2009	2010	2011
Harmonisert KPI	0,3	-1,4 – 1,6	1,0 – 2,2
Reelt BNP	-4,1	0,7 – 1,3	0,2 – 2,2
Privat konsum	-1,2	-0,2 – 0,4	-0,2 – 1,6
Offentlig konsum	2,6	0,3 – 1,3	-0,3 – 1,1
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-10,8	-3,4 – -1,2	-2,1 – 2,7
Eksport	-13,2	5,5 – 9,1	1,1 – 7,9
Import	-12,0	3,8 – 7,0	0,4 – 6,8

Staben sier at global vekst har vært mer robust enn anslått av staben i ESB i mars. Veksten antas imidlertid å avta i andre halvdel av 2010 som følge av en utfasing av midlertidige faktorer som bygger opp under veksten, slik som budsjettstimulanse og lagerendringer. Veksten antas å ligge under det tidligere trendnivået i 2010-2011. Internasjonal vekst anslås til 4,7 pst. i 2010 og 4,1 pst. i 2011. Veksten i euroområdet eksportmarkeder anslås til 8,6 pst. i 2010 og 6 pst. i 2011. I euroområdet antas veksten å være dempet grunnet lav etterspørsel som følge av høy ledighet og forsiktighetsmotivert sparing, samt budsjetttiltak for å redusere offentlig gjeld. BNP anslås å vokse med mellom 0,7 pst. og 1,3 pst. i 2010 og mellom 0,2 pst. og 2,2 pst. i 2011.

Sammenlignet med anslagene fra ESB i mars er anslaget for 2010 justert noe opp på bakgrunn av sterkere aktivitet internasjonalt, mens anslaget for 2011 er noe nedjustert på bakgrunn av svakere etterspørsel i området.

Inflasjonsraten (harmonisert KPI), som begynte å ta seg opp i mars, forventes å øke fortsatt i andre halvdel av 2010, for det mest grunnet baseeffekter av tidligere fall i matvareprisene. Deretter antas inflasjonen å moderere seg, i tråd med forutsetningen om avtagende vekst i energiprisene. Harmonisert KPI uten mat- og energipriser er anslått å øke gradvis over perioden. Harmonisert KPI anslås mellom 1,4 pst. og 1,6 pst. i 2010, og mellom 1 pst. og 2,2 pst. i 2011.

Prognosene kan lese i ESBs [månedssrapport](#).

2. ØKONOMISK POLITIKK

EU's svar på markedsforstyrrelser som følge av gjeldssituasjonen i området

Mai og juni har vært preget av stor uro rundt gjeldssituasjonen i EU og særlig eurolands evne til å nedbetale offentlig gjeld. Uroen var i utgangspunktet knyttet til Hellas, men spredte seg og ført til økning i rentene på statsobligasjoner i de svakerestilte eurolandene. Uken før 10. mai, etter offentliggjøringen av eurolandenes og IMF's lånepakke til Hellas, var spesielt turbulent. 7. mai møttes statslederne i euroområdet i Brussel for formelt å godkjenne de bilaterale lånene til Hellas. På grunn av fallende aksjekurser og rykter om at Spania var i forhandlinger om et IMF-program forandret møtet karakter, og man søkte å finne løsninger som kunne roe markedet. Natt til 10. mai kom Ecofin til enighet om to ulike stabiliseringsordninger med en ramme på totalt 500 mrd. euro til land som kommer i betalingsvansker. IMF er villige til å bidra med 250 mrd. euro i tillegg. Mens detaljene i disse ordningene var uklare var den parallelle offentliggjøringen av at ESB ville gripe inn ved å kjøpe statsobligasjoner i andrehåndsmarkedet et kraftig virkemiddel.

Ecofin's enighet 10. mai er blitt konkretisert i form av to ulike ordninger, i etterkant døpt henholdsvis European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM) og European Financial Stability Facility (EFSF). EFSM er modellert på en allerede eksisterende ordning for betalingsbalansestøtte til land som ikke har innført euro. Årsaken til at denne ordningen ikke har vært åpen for euroland, er at traktaten (siden Maastricht og fram til dagens Lisboa-traktat) eksplisitt forbyr overføring av gjeld mellom euroland eller fra et euroland og til unionen. EFSM hjemles imidlertid i motsetning til den eksisterende ordningen, i traktatens artikkel 122.2 som åpner for støtte til land som er i alvorlige problemer som følge av eksepsjonelle omstendigheter

utenfor deres kontroll. Hjemmelsgrunnlaget anses av mange som en omgåelse av traktaten, særlig siden Hellas' betalingsproblemer i stor grad synes selvforskyldt. EFSM har en ramme på 60 mrd. euro og Kommisjonens finansieringsbyrå vil ved behov finansiere lån gjennom direkte gjeldsutstedelse med garanti i unionens fellesbudsjett.

I tillegg opprettes en mellomstatlig ordning, uten hjemmel i traktaten, den såkalte EFSF¹. Ordningen vil ha en låneramme på 440 mrd. euro. EFSF opprettes som et selskap med begrenset ansvar i Luxembourg under Luxembourgsk lov. Finansiering fra denne ordningen vil kun tre i kraft etter at finansieringsmulighetene fra EFSM er uttømt. EFSF vil hente inn penger direkte i markedet, selv den operative gjeldsutstedelsen vil bli satt ut til det tyske finansieringsbyrået. Enheten skal være operasjonell allerede i løpet av juni. Garantiene fra hvert medlemsland gis i henhold til deres andel av Den europeiske sentralbankens (ESB) kapital, dvs. basert på økonomiens relative størrelse. Garantiene utgjør imidlertid 120 pst. av landets andel i de 440 mrd. euroene, slik at man tar høyde for tilfeller der et land faller fra eller ikke vil kunne stille garanti. Det enkelte euroland vil imidlertid kun være ansvarlig for dette beløpet, og ikke for eventuelle ytterligere tap.

Forslag om styrket økonomisk samarbeid i euroområdet og EU

I Lisboa-traktaten åpnes det for at eurolandene kan utdype sitt økonomiske samarbeid utover det som gjelder for hele EU27 (artikkel 136). Eurogruppens formann Jean-Claude Junckers program da han ble gjenvalgt ved inngangen til 2010 dreier seg i stor grad om å utnytte denne muligheten. På Det europeiske råds (DER) møte i mars ble det besluttet å nedsette en arbeidsgruppe som skal se på hvordan dette kan gjøres. Arbeidsgruppen er grovt sett sammensatt av deltagerne i Ecofin, men ledes av rådspresident Herman von Rompuy. 12. mai la Kommisjonen fram et forslag som vil danne grunnlag for debatten². ESB har også lagt fram en egen rapport med forslag. Diskusjonen tar også for seg økt koordinering mellom alle medlemslandene, men mange av forslagene vil være mest aktuelle for eurolandene til tross for at de hjemles i andre artikler en 136.

Man har bedt arbeidsgruppen presentere anbefalinger til fire hovedproblemstillinger;

1. En styrking av Stabilitets- og vekstpakten.
2. Utjevning av makroøkonomiske ubalanser mellom medlemslandene.
3. En permanent krisehåndteringsmekanisme
4. Økt koordinering av økonomisk politikk mellom medlemslandene.

Arbeidsgruppen har hittil hatt to møter og skal gi sin endelige anbefaling til DER i oktober. Hittil har man kun sett på de to første spørsmålene. Van Rompuy uttalte på pressekonferansen etter det siste møtet at det de hadde blitt enige om kunne synes lite, men det var ”*mange små steg som til sammen utgjør en helt ny måte å arbeide på*”.

¹ Les mer om eurogruppens beslutninger om EFSF [her](#) og [her](#).

² Les mer på følgende lenker; [Europakommisjonens forslag om styrket økonomisk samarbeid](#), [ESBs rapport om styrket økonomisk samarbeid](#), [DERs konklusjoner av 17. juni](#).

Vedrørende en styrking av Stabilitets- og vekstpakten var man enige om at det er behov for å se på nasjonale budsjetter på et tidligere tidspunkt for å styrke paktens såkalte "forebyggende arm". For å oppnå dette hadde gruppen i følge Rompuy kommet til enighet om følgende;

1. **Etableringen av et "europeisk semester"** hvor hovedtallene i nasjonale budsjett skal gjennomgås i Ecofin på våren før de er drøftet i nasjonale parlament. Land som planlegger store underskudd på budsjettet må forsvare dette overfor de andre landene. Ecofin vil ha muligheten til å gi en uttalelse som nasjonale parlament kan ta med i vurderingen i budsjettprosessen. Justeringer vil bli gjort for å tilpasse semesteret til det enkelte lands budsjettprosess, dette gjelder særlig Storbritannia hvor budsjettåret ikke følger kalenderåret. Forslaget er ikke konkretisert, men det ble gjort klart at man ikke vil gå i detalj, men konsentrere seg om hovedtallene for budsjettet og de underliggende forutsetningene, slik som anslagene for økonomisk vekst og inflasjon. Etter toppmøtet 17. juni kan det se ut som om man vil nøye seg med å kreve at stabiliserings- og konvergensprogrammene legges fram på et tidligere tidspunkt – før parlamentsbehandlingen.
2. Det er enighet om at **sanksjoner må komme tidligere i underskuddsproseduren**. Rompuy illustrerte dette ved å si at der man i dag kun kom med tiltak når et land kjørte på rødt lys, skal man i fremtiden også handle når et land kjører på gult lys. Det ble ikke sagt noe konkret om hvilke sanksjoner man så for seg. Antagelig vil det hovedsakelig være snakk om finansielle sanksjoner lik de man allerede har mulighet til å iverksette, men disse vil komme på et tidligere tidspunkt i underskuddsproseduren.
3. Man skal **fokusere mer på utviklingen i gjeldsgrad** og ikke kun på underskuddet slik man hovedsakelig har gjort fram til nå.
4. Det skal stilles krav fra EU om **større uavhengighet for nasjonale statistikkbyrå**.

Vedrørende divergens i utviklingen i konkurransekraft er man blitt enige om å utvide overvåkingen av nasjonale budsjetter til også å se på andre makroøkonomiske størrelser, særlig driftsbalansen. Ecofin vil i fremtiden gi anbefalinger om økonomisk politikk generelt, og også om privat gjeldsutvikling, ikke bare offentlig gjeldsgrad. Kommisjonen er blitt bedt om å utvikle **indikatorer for konkurranseutvikling**, og det enkelte lands utvikling vil bli vurdert på Ecofinmøtene. Det er imidlertid uklart i hvilken grad det vil knyttes tallfestede anbefalinger til utviklingen i det enkelte medlemsland, og hvor forpliktende eventuelle anbefalinger vil være.

De vanskeligste beslutningen gjenstår. Det er svært lite europeiske ledere kan gjøre for å styrke pakten innenfor dagens traktatsgrunnlag. Med unntak av bøter, vil nye sanksjonsmuligheter kreve traktatsendring. Blant annet har Tyskland foreslått **suspensjon av stemmerett** for land som bryter reglene i Stabilitets- og vekstpakten. Herman van Rompuy har vært svært klar på at dette er tiltak som vil kreve traktatsendring.

Man har heller ikke tatt stilling til om, eller på hvilket stadium, man vil la et euroland gå inn i gjeldsforhandlinger med sine kreditorer. Størrelsen på de nye stabiliseringsmekanismene sier ingenting om hvor langt EU er villig til å strekke seg for at et euroland ikke skal misligholde sine betalingsforpliktelser overfor andre kreditorer. Dermed er det fortsatt uklart hvordan gjelden til et euroland bør vurderes med tanke på kredittverdighet; man vet at det stilles garanti fra andre

euroland, men man vet ikke hvor stor denne garantien er. Tyskland har foreslått muligheter for gjeldsnedskrivning slik at man beholder incentiver i systemet. Fra Tysklands side er det også blitt uttalt at man er positive til en ny traktatsendring dersom det er nødvendig for å styrke pakten. Storbritannias nye statsminister David Cameron har uttalt at han ikke er negativ til en ny traktatsendring dersom denne kun legger begrensninger på eurolandene. Blant de fleste andre medlemsland er imidlertid dette møtt med lunkenhet, og arbeidsgruppen ser foreløpig kun på løsninger som lar seg gjennomføre innenfor dagens traktatsgrunnlag.

Samtidig mener mange av de nye medlemslandene at tilbakeholdelse av midler fra EUs samholdningsfond slik det er foreslått fra flere hold, er urettferdig siden det kun er et middel som benyttes overfor mottakerlandene.

Når det gjelder makroøkonomisk overvåking har størrelsen og fortegnen på utenriksregnskapet blitt et vanskelig tema. Tyskland møter mye kritikk for sitt store handelsoverskudd og også for sinne planer om budsjetttiltak. Wolfgang Schäuble har sagt at han gjerne ønsker å øke etterspørselen, men ikke gjennom å øke budsjettunderskuddet. Kritikken mot en tysk innsparingsplan på 80 mrd. euro i 2010-2011 fikk Schäuble til å gå ut i Financial Times 24. juni med en forklaring av tysk budsjettpolitikk. I motsetning til mange andre europeiske land vil tysk budsjett fortsatt være ekspansivt i 2010, med innsparinger på kun 0,5 pst. av BNP. Med tanke på den demografiske sammensetningen, sier Schäuble at Tyskland ikke har noe annet valg enn å konsolidere budsjettene. Tysklands nye budsjettregel som vil begrense det strukturelle budsjettunderskuddet til 0,35 pst. av BNP fra 2016 vil ikke forhindre at automatiske stabilisatorer får virke under lavkonjunkturer.

Utvidede fullmakter til Eurostat

Under Stabilitets- og vekstpakten (SVP) sender medlemslandene jevnlig statistikk for offentlige finanser til statistikkbyrået, Eurostat. Eksisterende regelverk for innrapportering av statistikk sikrer generelt statistisk data av høy kvalitet, men sikrer ikke i tilstrekkelig grad risikoen for innrapportering av feilaktige data. Dette har blitt særlig tydelig i forbindelse med tilbakevendende uregelmessigheter i statistikk fra Hellas. Formålet med forslaget er å forbedre Kommisjonens muligheter for å kvalitetssikre medlemslandenes innrapporteringer. Kommisjonen har blant annet foreslått at;

- Eurostat skal foreta hyppigere ordinære statistikkbesøk (såkalte dialogbesøk) til medlemslandene.
- krav til dokumentasjon av statistikken skal økes gjennom mer detaljerte beskrivelser av hvordan tallene fremkommer; beregninger, kilder og metoder blant annet når det gjelder aggregering av tall for ulike styringsnivåer.
- Eurostat skal ha tilgang til samtlige offentlige regnskap som ligger til grunn for innrapporterte data i de tilfeller hvor det foreligger en "berettiget tvil" om kvaliteten på dataene, og også øvrig relevant informasjon.
- medlemslandene forplikter seg til å stille eksperter til rådighet for metodebesøk i andre medlemsland.

Ecofin vedtok et kompromiss på sitt møte 9. Juni som innebærer en viss utvanning av forslagene fra Kommisjonen, blant annet skiller Ecofins beslutning seg fra Kommisjonens forslag ved at;

- det skal skilles klart mellom ordinært dialogbesøk (som Eurostat jevnlig avlegger medlemslandene for å drøfte statistiske metoder og kilder) og et metodebesøk (som Eurostat kun avlegger når det er berettiget tvil om kvaliteten på et lands innrapporteringer). Konkret kan berettiget tvil påberopes dersom man identifiserer a) hyppige og signifikante revisjoner av innrapporteringer som ikke er godt nok redegjort for, b) at medlemslandet ikke sender videre statistisk informasjon som Eurostat har bedt om og ikke i tilstrekkelige grad kan redegjøre for grunnen til dette, c) at medlemsland, uten forklaring, endrer kilder eller metoder for statistikkinnsamling og beregning, d) dersom Eurostat i to påfølgende innrapporteringer under underskuddsproseduren har uttrykt reservasjoner, og e) det er vedvarende høye stock-flow tilpasninger som ikke er klart redegjort for.
- eksperter fra medlemslandene deltar på metodebesøk på frivillig basis, og at kostnadene deles mellom Kommisjonen og medlemslandet.

Det vil fortsatt være medlemslandenes eget ansvar å innberette de tall som ligger til grunn for prosedyren for uforholdsmessig stort underskudd.

Stresstester av europeiske banker

Man kom på toppmøtet 17. juni til enighet om å publisere resultatene fra en felles stresstest for de 25 største bankene i Europa. Det er imidlertid usikkert hvilke scenarier testene som publiseres vil være basert på og hvor detaljerte disse vil være for enkeltbankene. Spania ønsker å publisere resultater for egne banker for å redusere usikkerheten i markedet og var sterke pådrivere for å få enighet om dette på toppmøtet. Imidlertid vil mange banker som det er særlig usikkerhet knyttet til ikke omfattes av enigheten fra toppmøtet, blant annet regionbankene i Tyskland. Det er også usikkert hvordan bankenes eksponering mot statsgjeld vil bli behandlet i testene. Statsgjelden og potensielle tap på denne, har vært en stor bekymring for markedene. Tall fra Bank of International Settlements (BIS) viser at europeiske banker har posisjoner til en verdi av 3000 milliarder dollar i de landene som det knytter seg mest uro til (Portugal, Italia, Irland, Hellas og Spania).

Underskuddsprosedyrer

Ifølge Europakommisjonens vårprognoser vil underskuddet i alle eurolandene overstige 3-prosentsgrensen i 2010, og kun Finland anslås å komme innenfor i 2011. Kommisjonen la 15. juni fram rapport med anbefaling av oppstart av underskuddsprosedyre og frist for korreksjon av overdrevent underskudd for Danmark (2013), Kypros (2012) og Finland (2011). Anbefalingene vil bli behandlet på Ecofinmøtet 13. juli.

Overview of ongoing excessive deficit procedures			
Country	Date of the Commission report	Council Decision on existence of	Current deadline for correction

	(Art.104.3/126.3)	excessive deficit (Art.104.6/126.6)	
Bulgaria	12 May 2010		
Denmark	12 May 2010		
Cyprus	12 May 2010		
Luxembourg	12 May 2010		
Finland	12 May 2010		
Austria	7 October 2009	2 December 2009	2013
Belgium	7 October 2009	2 December 2009	2012
Czech Republic	7 October 2009	2 December 2009	2013
Germany	7 October 2009	2 December 2009	2013
Italy	7 October 2009	2 December 2009	2012
The Netherlands	7 October 2009	2 December 2009	2013
Portugal	7 October 2009	2 December 2009	2013
Slovenia	7 October 2009	2 December 2009	2013
Slovakia	7 October 2009	2 December 2009	2013
Poland	13 May 2009	7 July 2009	2012
Romania	13 May 2009	7 July 2009	2012
Lithuania	13 May 2009	7 July 2009	2012
Malta	13 May 2009	7 July 2009	2011
France	18 February 2009	27 April 2009	2013
Latvia	18 February 2009	7 July 2009	2012
Ireland	18 February 2009	27 April 2009	2014
Greece	18 February 2009	27 April 2009	2014
Spain	18 February 2009	27 April 2009	2013
UK	11 June 2008	8 July 2008	financial year 2014/15
Hungary	12 May 2004	5 July 2004	2011

Mange europeiske land har lagt fram sparepakker den siste tiden, med ulik status og ulik grad av detaljering. De fleste av disse dreier seg om beskrivelser av hvordan landene skal oppnå innstramminger i tråd med stabiliserings- og konvergensprogrammene og EUs krav under underskuddsproseduren. Enkelte ser imidlertid ut til å gå noe lenger, enda dette er vanskelig å si før Kommisjonen har gjort sin vurdering. Med unntak av Spania og Portugal, som ble nødt til å legge fram ekstraordinære budsjetttiltak i forbindelse med Ecofins møte 10. mai, har ikke noen land fått krav fra EU som går utover tidligere anbefalinger fra Kommisjonen under underskuddsproseduren.

Estlands euroinnføring

Ecofin og Det europeiske råd (DER) har gitt sin tilslutning til at Estland får innføre euro. Det ligger dermed an til at Estland blir euroområdet 17. medlem fra 1.1.2011. Kommisjonen og ESB har lagt fram vurderinger av Estland opp mot konvergenskriteriene og anbefalt medlemskap³.

³ Kommisjonen og ESB skal minst annethvert år, eller på anmodning fra et land med dispensasjon (land som ikke har innført euro) legge fram vurderinger for Ecofin som viser i hvilken grad land med dispensasjon oppfyller kravene for

Ved vurderingen skal ikke bare oppfyllelse i henhold til konvergenskriteriene vurderes, men også andre relevante faktorer som graden av integrasjon i det indre marked, utviklingen på betalingsbalansen og lignende. På nåværende tidspunkt utgjør land med dispensasjon fra deltagelse i ØMUs tredje fase Bulgaria, Tsjekkia, Estland, Latvia, Litauen, Ungarn, Polen, Romania, Sverige, Danmark og Storbritannia. Danmark og Storbritannia har en særlig stilling i og med at de har formelle unntak i sine medlemskapsavtaler. De er således ikke gjenstand for evaluering i henhold til konvergenskriteriene. Alle andre land er forpliktet til å innføre euro så fram de oppfyller kriteriene.

Det er Kommissjonens vurdering av **Estland oppfyller samtlige konvergenskriterier** og at deres lovgivning (for eksempel nasjonalbankens statutter) er ioverensstemmelse med kravene i Traktaten. 12-måneders gjennomsnittlig inflasjon fra april 2010 til mars 2009 har vært på -0,7 pst. og dermed markant under referanseverdien på 1 pst. De offentlige finansene har utviklet seg positivt mellom 2002 og 2007. Kommissjonen forventer et underskudd på om lag 2,5 pst. av BNP både i 2010 og 2011. Gjeldsgraden lå i 2009 på 7,2 pst. av BNP, noe som er det laveste i hele EU. Estland har videre deltatt i ERMII siden 28. juni 2004.

Kommissær for økonomiske saker, OlliRehn, har uttalt at man ikke kan holde Estland utenfor euroen med henvisning til den foreliggende situasjonen. Estland blir et lite land i eurosammenheng, med kun 1,4 mill. innbyggere. ESB har imidlertid uttrykt skepsis til bærekraften i Estlands økonomiske resultater. Særlig er banken bekymret for at inflasjonsraten ikke vil kunne holdes lav etter at landet innfører euro.

Den formelle beslutningen om opptagelse i eurosamarbeidet forventes å bli fattet på Ecofinmøtet 13. Juli. Ecofin tar beslutningen etter forslag fra Kommissjonen og etter uttalelse fra ovennevnte instanser og med kvalifisert flertall blant eurolandene.

Bankskatt og stabiliseringsfond

Kommissjonen la 26. mai fram en melding med forslag om **et nettverk av stabiliseringsfond for banker**. Kommissjonen ønsker at alle medlemsland skal etablere fond i henhold til felles regler og retningslinjer, som skal finansieres gjennom nasjonale avgifter på bankene, for å sikre at en eventuell konkurs kan håndteres uten å destabilisere finanssystemet. Det skal stilles krav til at fondene er forhåndsfinansierte, men stilles ikke konkrete krav til størrelsen på fondene eller avgiften som skal finansiere dem. Det heter seg at fondene skal ha et smalt mandat. Forslaget er et ledd i Kommissjonens arbeid med krisehåndtering på unionsnivå, og det er meningen at fondene skal benyttes til de formålene som er satt opp i meldingen om krisehåndtering fra oktober 2009; finansiering for en midlertidig bank (bridge bank), full eller delvis overføring av eiendeler og en mulig deling i en ”god” og en ”dårlig” bank. DER gav 17. juni i hovedsak sin tilslutning til forslaget, men Tjekkia tok dissens.

deltagelse i ØMUs tredje fase; konvergenskriteriene for innføring av euro. Innholdet i konvergensrapportene er hjemlet i traktatens artikkel 140.

Tirsdag 22. juni sendte Tyskland, Frankrike og Storbritannia ut en felles pressemelding om at de vil innføre avgifter på bankenes balanser. Utformingen av disse vil være ulik, men skal ta hensyn til like konkurransevilkår. Provenyet fra den britiske skaten som vil bli innført fra årsskiftet vil ikke øremerkes og ikke gå inn i noe fond, men inn i budsjettet på ordinær måte. Kommisjonen anerkjenner også problemene med moralsk hasard og sier dessuten at man i utformingen av fondene må se på den samlede effekten av nye kapitalkrav og andre reguleringer.

**

Eurogruppen diskuterte **kapittel IV-konsultasjoner** med IMF. IMF var representert av Strauss-Kahn. Tidligere Europa-ansvarlig i IMF, Marek Belka, er utnevnt til ny sentralbanksjef i Polen etter at sentralbanksjefen døde i samme flyulykke som presidenten. Det er enighet med IMF om at direktøren i IMF fra nå av skal presentere IMF's vurderinger knyttet til euroområdet på samme måte som for USA, og også representere IMF i møter med eurogruppen. Eurogruppens formann Jean-Claude Juncker sa at eurogruppen og IMF var enige i behovet for en fremskynding av budsjettkonsolideringen i området.

**

DER besluttet 17. juni å åpne **medlemskapsforhandlinger** med Island. De understreket samtidig betydningen av at Island kommer til enighet med Nederland og Storbritannia om Icesave-kontoene.

ESA sendte 26. mai åpningsbrev med krav om at Island betaler minimumskompensasjon (på 20 000 euro) til kunder i England og Nederland. ESA opplyser at i England ble det utbetalt til ca 300 000 innskyttere 4,5 milliarder pund, hvorav 2,1 milliarder pund kom inn under det islandske garantiansvar. I Nederland dekket sentralbanken 1,53 mrd. euro til 118.000 innskyttere, hvorav 1,34 milliarder euro under islandsk garantiansvar. Fra islandsk side har en to måneders frist til å besvare saken. Link til pressemeldingen [her](#) og til åpningsbrevet [her](#).

3. PENGEPOLITIKK

ESB har holdt den viktigste signalrenten uendret på 1 pst. siden mai 2009. I forbindelse med krisetiltakene av 10. mai i år sendte banken ut en pressemelding om at de ville intervensere ved å kjøpe både offentlige og private verdipapirer i dysfunksjonelle markeder. Likviditeten som injiseres gjennom disse kjøpene skal steriliseres ved egne operasjoner. ESB har senere kjøpt statsobligasjoner for flere av de svakerestilte eurolandene i andrehåndsmarkedet. ESB vedtok også

10. mai å forlenge en rekke ekstraordinære likviditetstiltak. På et tidligere tidspunkt ble det besluttet å akseptere greske statsobligasjoner uavhengig av kredittgradering som sikkerhet for tilgang til likviditet fra banken, på ubestemt tid.

4. PUBLIC FINANCES 2010

Europakommisjonens årlige rapport om offentlige finanser i EU gir en detaljert oversikt over utviklingen i offentlige finanser og implementeringen av felles og nasjonale budsjettregler. Rapporten analyserer dessuten sammenhengen mellom makroøkonomiske ubalanser og fiskal risiko, og ser på hvordan man best kan redusere gjeldsgraden i området uten å skade vekstpotensialet.

Mellom 2007 og 2010 har budsjettunderskuddet i EU27 økt fra 1 pst. av BNP til 7 pst., mens gjeldsgraden har økt fra 59 pst. til 80 pst. Utviklingen skyldes både automatiske stabilisatorer og diskresjonære tiltak iverksatt under finanskrisen. Gjennomsnittstallene skjuler imidlertid store variasjoner. For enkelte land har budsjettutviklingen vært mer dramatisk enn andre. Irland, Hellas, Spania og Storbritannia hadde alle budsjettunderskudd på mer enn 10 pst. av BNP i 2009. Og mens Bulgaria og Sverige har hatt så å si ingen endring i gjeld som andel av BNP mellom 2007 og 2010, har den i Irland, Spania, Latvia og Storbritannia økt med over 30 prosentpoeng. Kommisjonen viser til at lignende økninger i gjeld også har funnet sted tidligere, blant annet under oljekrisene på 70- og 80-tallet. Imidlertid har de europeiske landene ved hvert tilbakeslag startet på et høyere nivå, og dagens gjeldsgrad anslås å være på et stigende trend.

Kommisjonen anslår at man uten endringer i gjeldende politikk vil nå en gjeldsgrad på 100 pst. av BNP i 2015 og 130 pst. i 2020. Størst effekt på gjeldsgraden har den underliggende veksten i aldersrelaterte kostnader, som vil øke betydelig over de neste 50 årene. Aldersrelaterte utgifter anslås å øke med 4,5 prosentpoeng av BNP i snitt mellom 2010 og 2060. Det er imidlertid store forskjeller i belastningen på ulike medlemsland. Det antas at Bulgaria, Danmark, Estland og Sverige er de landene som står best rustet til å tåle framtidige budsjettutfordringer. Disse landene har relativt lave underskudd og gjeldsposisjoner, og de har også implementert omfattende pensjonsreformer. Forventede aldersrelaterte utgifter forventes derfor å ligge under snittet i disse landene. Listen over land som antas å stå overfor de største utfordringene er relativt lang; Belgia, Tsjekia, Frankrike, Irland, Hellas, Spania, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Nederland, Romania, Slovenia, Slovakia og Storbritannia. Felles for disse landene er at de alle står overfor betydelige økninger i aldersrelaterte utgifter på lang sikt, for enkelte utover 10 prosentpoeng av BNP. Kommisjonen mener at høy gjeldsgrad vil ha betydelige negative effekter på økonomisk vekst, og har gjennomført simuleringer som anslår at en økning i gjeldsgraden på 10 prosentpoeng vil redusere langsiktig vekst med mellom 0,5 og 2 pst. av BNP avhengig av hvordan økte renteutgifter finansieres. Den negative effekten på vekst kommer gjennom effektivitetstapet som følger med skattlegging.

Diskusjonen om nasjonale budsjettregler og deres rolle i framtidig budsjettkonsolidering har blitt mer sentral, og flere land er i ferd med å introdusere egne regler som enkelte tilfeller går lengre enn EUs egen Stabilitets- og vekstpakt. Det har også fra Rådet blitt understreket at man behøver å forbedre nasjonale budsjettprosesser. Kommisjonen lanserte i tidligere år en egen database for nasjonale budsjettregler og rammeverk. I løpet av 2009-2010 meldte 21 land at de var i ferd med eller hadde planer om å reformere budsjettprosessene sine, noe Kommisjonen ser som en ubetinget positiv utvikling.

*Kari Anita Syverud
EU-delegasjonen*